

Memo

Aan:	Gemeenteraad
Van:	College B&W
Team:	Beleid
Datum:	16 februari 2026
Onderwerp:	Nieuwe regionale inkoop Specialistische Jeugdhulp en Wonen
Bijlage memo:	1

Inleiding

Vorig jaar is de vorige regionale inkoop Specialistische Jeugdhulp (SJH) door een extern bureau (PPRC) in opdracht van Sociaal Domein Fryslân (SDF) geëvalueerd. Hierover bent u via een memo d.d. 7 oktober 2025 geïnformeerd. Deze evaluatie heeft geleid tot het besluit om geen gebruik te maken van de verlengingsopties die de huidige contracten bieden per 1 januari 2028. Dit betekent dat deze contracten worden uitgediend en dat er per 1 januari 2028 nieuwe contracten moeten zijn gerealiseerd. Hiervoor is een nieuwe aanbesteding van Specialistische jeugdhulp en Wonen nodig.

Met deze memo wordt u geïnformeerd over het proces rondom de nieuwe regionale inkoop van SJH en Wonen. Daartoe wordt ook de bredere context geschetst waarbinnen de inkoop plaatsvindt. Specifiek is er aandacht voor de rol van gemeenteraden met betrekking tot het inkoopproces en de keuzes die daarin worden gemaakt.

Achtergrond en context

Sociaal Domein Fryslân (SDF) houdt zich namens de 18 Friese gemeenten bezig met beleidsvoorbereiding, inkoop en contractmanagement voor een aantal taken vanuit de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De regionaal ingekochte jeugdhulp is op dit moment verdeeld over vijf ingekochte onderdelen: ernstige dyslexie, pleegzorg, crisishulp, specialistische jeugdhulp en wonen. Deze nieuwe inkoop betreft de laatste twee onderdelen.

Inkoop is geen doel op zich, maar een middel om (beleids)doelen te helpen bereiken. Via een inkooptraject worden visie en uitgangspunten vertaald in verschillende typen ondersteuning (bijvoorbeeld in trajecten, voorzieningen, zorgproducten), met een bepaalde bekostiging en kwaliteitseisen. Ook worden keuzes gemaakt over het aantal, het type en de spreiding van de te contracteren jeugdhulpaanbieders. Deze keuzes worden beschreven in de Inkoopstrategie, die wordt vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de centrumgemeente Leeuwarden. Vervolgens wordt de inkoopstrategie vertaald in een aantal (juridische) inkoopdocumenten.

Uiteindelijk leidt de inkoopprocedure tot één of meerdere overeenkomsten tussen de centrumgemeente (namens alle Friese gemeenten) en één of meerdere jeugdhulpaanbieders. In die overeenkomsten worden de zakelijke afspraken vastgelegd die volgen uit de visie, uitgangspunten en het inkooptraject. Om te komen tot een goede inkoop is het belangrijk om dit inkooptraject zorgvuldig te doorlopen. De ervaringen van de afgelopen periode en de evaluatie door PPRC hebben ons een aantal handvatten gegeven om dit beter te organiseren. Het gaat dan bijvoorbeeld om:

- De manier waarop SDF en de 18 Friese gemeenten gezamenlijk tot keuzes komen in dit inkooptraject.
- Het betrekken van jongeren en hun ouders en om de inbreng van verwijzers en jeugdhulpaanbieders.

- Inhoudelijke keuzes zoals de bekostigingssystematiek (waarbij op dit moment jeugdhulpaanbieders de intensiteit van een traject bepalen en daarmee het bijbehorende tarief).
- Het wel of niet toestaan van stapeling van trajecten en maatwerkafspraken buiten de contracten om.
- Het afwijzen door aanbieders van jeugdigen met ingewikkelde problematiek op basis van contra-indicaties.

Op dit moment wordt onderzocht of andere keuzes in de nieuwe inkoop kunnen helpen om tot beter passende zorg voor onze jeugdigen te komen en om meer grip te krijgen op de kosten.

Landelijke ontwikkelingen

Een aantal landelijke ontwikkelingen heeft invloed op het inkooptraject. Met de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 is een aantal bewegingen in gang gezet om het jeugdstelsel te verbeteren:

- Zo bevat de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg onder andere een aantal voorschriften over typen jeugdhulp die verplicht regionaal moeten worden ingekocht (en dus niet lokaal kunnen).
- Er wordt gewerkt aan landelijke standaardisatie van zorgvormen, tariefstelling en administratieve eisen.
- Op korte termijn wordt het Convenant Stevige Lokale teams verwacht waarin de VNG, het ministerie van VWS en diverse cliënt- en brancheorganisaties de ambities uit het Richtinggevend Kader toegang, lokale teams en integrale dienstverlening hebben uitgewerkt. Dit betreft onder meer afspraken over het toevoegen van expertise aan of dicht rondom de lokale teams, om verwijzingen naar specialistische hulp te voorkomen. Ook worden er afspraken gemaakt over de samenwerking tussen huisartsen en lokale teams.
- Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming beschrijft een route om te komen tot een beter stelsel van jeugdbescherming.

De inkoop vindt plaats binnen deze landelijke kaders en ontwikkelingen. Tegelijkertijd geldt dat deze landelijke ontwikkelingen veelal nog niet (volledig) zijn uitgewerkt. Zo is het de bedoeling dat er landelijk zo veel mogelijk met een eenduidige productenstructuur gewerkt gaat worden. Deze productenstructuur is alleen nog niet af terwijl we nu wel al de producten moeten gaan definiëren voor dit inkooptraject. Ook wordt de beweging naar steviger lokale teams ingezet. Nu is nog niet precies duidelijk welk deel van de ondersteuning vanuit het lokale team geboden gaat worden en welk deel nog aanvullend regionaal ingekocht moet worden. Het vormgeven van het lokale team is een verantwoordelijkheid van iedere gemeente afzonderlijk.

SDF ziet op dit moment verschillen tussen de 18 Friese gemeenten in omvang, positionering en takenpakket van hun lokale teams. Sommige lokale teams voeren voornamelijk de toegang uit, andere teams bieden ook zelf (lichte) ondersteuning. Sommige lokale teams doen alleen jeugd, andere ook Wmo, schuldhulpverlening en/of Participatiewet. Dit betekent dat de regionale inkoop moet aansluiten op 18 verschillende lokale situaties. Het betekent ook dat versteviging van het lokale team per gemeente iets anders vraagt.

Proces en planning nieuwe inkoop

Om een inkooptraject van deze omvang zorgvuldig te kunnen doen, is een doorlooptijd van ongeveer 2,5 jaar nodig. Om die reden zijn in de zomer van 2025 de voorbereidingen op de inkoop begonnen. De planning ziet er globaal als volgt uit:

Wanneer?	Wat?	Betrokkenen?
Juli 2025	Besluit huidige contracten SJH en wonen niet te verlengen per 1-1-2028.	PO Jeugd SDF (18 gemeenten)

Aug-sept 2025	Inrichten projectorganisatie, proces en planning Eerste bijeenkomst met jeugdhulpaanbieders	Friese gemeenten + SDF Jeugdhulpaanbieders
Sept 2025-maart 2026	Beeldvorming ten behoeve van opstellen Inkoopstrategie: <ul style="list-style-type: none"> - Knelpunten huidige inkoop en oplossingsrichtingen - Landelijke en regionale kaders - Visie en uitgangspunten - Bekostigingssystematiek - Producten, trajecten, voorzieningen - Kwaliteitseisen en arbeidsmarktkrapte - Marktconsultaties en werkgroep belanghebbenden 	Friese gemeenten (inclusief gebiedsteams) SDF Jongeren(vertegenwoordigers) Jeugdhulpaanbieders Directe verwijzers (GI's, huisartsen) Onderwijs Externe expertise (VNG, VWS, PPRC)
Apr-mei 2026	Opstellen Inkoopstrategie	Friese gemeenten en SDF
Juni-juli 2026	Vaststellen Inkoopstrategie	PO SDF Jeugd (18 gemeenten) College B&W centrumgemeente
Juli-nov 2026	Opstellen Inkoopdocumenten	Friese gemeenten en SDF
Dec 2026-mei 2027	Publicatie, inschrijving, beoordeling, gunning	SDF en jeugdhulpaanbieders
Juni-dec 2027	Implementatie	Friese gemeenten en SDF Jeugdhulpaanbieders
1 januari 2028	Start uitvoering nieuwe contracten	Friese gemeenten en SDF Jeugdhulpaanbieders

Meer informatie over het traject is te vinden op de website van SDF:
<https://www.sdfryslan.nl/onderwerpen-jeugd/inkoop-sjh-en-wonen/>

Hier is onder andere verslaglegging te vinden van de marktconsultaties met jeugdhulpaanbieders en de Werkgroep Belanghebbenden. In deze werkgroep wordt met een afvaardiging van belanghebbenden gesproken over vraagstukken en oplossingsrichtingen voor de nieuwe inkoop.

Deelnemers zijn:

- Jeugdhulpaanbieders (klein, middel en groot en met verschillende expertises)
- Zorgbelang, inclusief inbreng van ervaringsdeskundige jongeren
- Gebiedsteams
- Gemeenten
- Gecertificeerde Instellingen
- Samenwerkingsverband Passend Onderwijs
- SDF

Fryske Regiovisie Jeugdhulp

De Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2023 - 2026 is het regionale kader waarbinnen de inkoop van jeugdhulp momenteel plaatsvindt. Daarnaast kunnen gemeenten aanvullend een lokaal beleidskader jeugd opstellen. De Fryske Regiovisie Jeugdhulp dient in 2026 geactualiseerd te worden. Jeugdregio's hebben tot 1 januari 2027 de tijd om die actualisatie vorm te geven. Eind januari 2026 maken de Friese gemeenten en SDF een gezamenlijke start met het aanscherpen van de Fryske Regiovisie

Jeugdhulp. Een volledige herijking zal meer tijd kosten, maar gezien de samenhang met het inkooptraject is het van belang hier snel mee aan de slag te gaan. De Regiovisie is breder van inhoud en opzet dan alleen de inkoop. De herijkte Regiovisie wordt uiteindelijk voorgelegd aan de 18 Friese gemeenteraden. De verwachting is dat het vaststellen van de inkoopstrategie plaatsvindt vóórdat de herijkte Regiovisie ter vaststelling kan worden voorgelegd (zie planning hierboven).

Per 1 januari 2026 is de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg in werking getreden. Deze schrijft een aantal aanvullende onderdelen voor die in de regionale visie een plek moeten krijgen: de aanpak van wachttijden, inspraak voor jeugdigen en hun wettelijk vertegenwoordigers, afstemming tussen gemeenten, aanbieders en professionals over de schaarste van bepaalde vormen van jeugdhulp en afstemming over de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.

Rol gemeenteraden

Gemeenteraden hebben de afgelopen jaren meermaals hun betrokkenheid bij de vraagstukken rondom jeugdhulp getoond. Zowel wat betreft de inhoud en kwaliteit van de zorg als wat betreft de financiële beheersbaarheid. In het licht van dit inkooptraject is het goed om de rol en positie van gemeenteraden in relatie tot de inkoop helder te hebben. Het vaststellen van een inkoopstrategie is een collegebevoegdheid. In het geval van de centrumregeling SDF ligt deze bevoegdheid bij het college van B&W van centrumgemeente Leeuwarden. Dit gebeurt na instemming van het PO SDF Jeugd, waarin de 18 Friese wethouders jeugd zitten.

Gemeenteraden stellen de beleidskaders vast. In het geval van jeugd betekent dat dat de raden periodiek een Fryske Regiovisie Jeugdhulp vaststellen. Ook kunnen raden aanvullend een lokaal beleidsplan jeugd vaststellen, zoals een lokale Jeugdagenda. Daarnaast stellen raden periodiek de verordening jeugdhulp vast. Hierin worden onder andere de maatwerkvoorzieningen (trajecten, producten) vastgelegd en de criteria waaronder deze kunnen worden toegekend. Idealiter vindt een inkooptraject plaats nadat de (herijkte) visie is vastgesteld. In dit geval loopt het herijken van de visie deels parallel aan het inkooptraject.

Om het inkooptraject zorgvuldig en tijdig af te ronden, moet de inkoopstrategie voor de zomer van 2026 zijn vastgesteld. Ondanks dat het vaststellen van de inkoopstrategie een collegebevoegdheid is, is in het PO SDF Jeugd aangegeven dat het belangrijk is dat de Friese gemeenteraden voorafgaand de mogelijkheid hebben hun wensen en aandachtspunten voor dit traject mee te geven. Een passend moment daarvoor kan zijn voorafgaand aan het vaststellen van de inkoopstrategie eind juni 2026, bijvoorbeeld in mei 2026. Dan is ook een eerste oriëntatie op de herijking van de Regiovisie geweest en kan de inbreng worden meegewogen in de inkoopstrategie. Denk qua vorm bijvoorbeeld aan; een wensen en bedenkingen-sessie of het ophalen van de gevoelens van de raad. In overleg met de gemeenteraden wordt door SDF een passende vorm gekozen.

We vertrouwen er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en blijven graag met u in gesprek over de ontwikkelingen in dit traject

Bijlage

Informerende brief Sociaal Domein Fryslân (SDF) 0098797497